

GREETSIEL – NORDEN

international

AIRIFT

Deze ochtend ontwaken we in een air B&B in de buurt van Greetsiel. Een vroege bus brengt ons naar het centrum van het stadje. Een koffie in hotel Hohes Haus. Daarna wandelen we richting de dijk. Hoewel ik zelf flink kan mopperen over de vooruitgang, word ik deze ochtend verre overtroffen door mijn reismaat. Rob vervalt in sombere bespiegelingen en spreekt over romantische twijfelarij om uiteindelijk bevangen te worden door een grote treurigheid: “Veertig jaar terug, toen ik hier per fiets doorheen trok was het al een verschrikking en het is alleen maar erger geworden.” Toentertijd was er in elk geval nog iets merkbaar van de garnalenvisserij en kon het in de straten nog flink stinken vanwege het koken van de garnalen. Al kwamen er toen ook al toeristen en werd het straatbeeld wat verpest door souvenirwinkels en andere nering. Nu echter is de popperigheid werkelijk ongelooflijk. Men doet er alles aan om het centrum van Greetsiel om te toveren tot de hoofdstad van Kabouterland. We kuieren langs kleine winkeltjes waar snuisterijen aangeschaft zouden moeten worden, om zo de middenstand voor de ondergang te behoeden. Kleine een beetje scheefgezakte huisjes waar volwassen mensen poppen kunnen kopen. Alles is bedacht en kunstmatig. Schattige bankjes. Nep ophaalbruggetjes en alom gezelligheid. Waar is toch de tijd gebleven dat alles echt was en een doel had?

Er rest ons niets anders dan onmiddellijk vertrek. Op naar de Störtebekerdeich, aangelegd tussen 1947 en 1950 en nogal recht en technisch, veel van de oude grilligheid van de kust verbergend. Voordat we echter daadwerkelijk zijn ontsnapt, dienen we ons nog wel door straten te begeven waar de kerstsfeer al volop aanwezig is. Overal kerststerren en mannen, gewapend met een kettingzaag die kerstbomen oprichten, op vrijwel elke straathoek. En het is pas eind november. Rob verzucht: “Sinterklaas moet blijven hoor.”

We doen nog even aan geschiedenis. Met enige regelmaat stuiten we op de naam Ubbo Emmius. Soms is een school naar hem vernoemd, soms een boerenhoeve en dan weer is er een gedenkteken voor hem opgericht. Wie was dat toch? Emmius werd in Greetsiel geboren als zoon van de lutherse predikant Emme Dyken en zijn echtgenote Elke Tjarda, een dochter van de burgemeester van Norden. Hij groeide uit tot een groot geleerde die zijn levenswerk vond in de beschrijving van de geschiedenis van Friesland. En, om maar aan te geven, hoe verweven

Nederland, of beter Groningen en Friesland waren met Ost Friesland: Hij was (hoog)leraar op allerlei scholen en universiteiten in zowel Leer, Norden als Groningen. Zijn grafsteen is te vinden in de hal van het Academiegebouw van de Rijksuniversiteit Groningen. De zerk draagt de (Latijnse, hier vertaalde) tekst: Voor de onsterfelijke nagedachtenis aan de vermaarde en vrome grijsaard Ubbo Emmius, een Fries uit Greetsiel, eerste rector van de academie, theoloog der zuivere leer, uitnemend filoloog, volmaakt geschiedschrijver.

Na een uurtje wat saaiig wandelen komen we in het Natuurschutz gebied Leybuch / Leysand. Al onze irritatie verdwijnt. Wat is het hier mooi! Zeker nu de zon zich van z'n beste zijde laat zien. Laag aan de horizon en schijnend vanachter onze rug. Wat een uitzicht! Het wordt het hoogtepunt van de dag. Drie buizerds jagen fraai tegen de wind in laten zich goed zien. "En dan zeggen ze dat een buizerd maar weinig staart heeft", merkt Rob op. Nog mooier zijn de groepjes strandleeuweriken, bij elkaar wel een vijftig stuks, die zo lekker rond wroeten in de korte vegetatie aan de voet van de dijk. En, jagend boven de kwelder en alweer zo mooi in die lage zon, twee mannen blauwe kiekendief en ook nog een mevrouw. Waar hebben we het allemaal aan te danken? En dan moet het mooiste nog komen: Plots gaan de ganzen, die in grote aantallen aanwezig zijn, met veel lawaai de lucht in. Groot alarm. En we zien waarop we hoopten, wat we verwachtten, kalm flappend met z'n enorme vleugels, trekt een zeearend over. Dat korte staartje en die enorme kop. Onmiskenbaar. Mooi laat ie zich zien in, nog steeds die lage, stralende zon. Voorbij de Leybuch wordt het allemaal weer wat normaler, saaiër zou ik haast zeggen. De uitgestrekte en welig begroeide kwelder houdt op. Ervoor in de plaats komt een slikvlakte die aan de zeezijde wordt begrensd door een beschoeiing van keien. De paalwerken van de landaanwinning zijn nog in prima conditie en worden, zo te zien, goed onderhouden. Hier gelooft men nog in het veroveren van land op de zee. Zou dat nog iets zijn om ook in Nederland weer te gaan doen? Bij Wierum bijvoorbeeld. Daar is de kwelder in de afgelopen veertig jaar toch grotendeels verdwenen en hoe mooi was het er niet? Dan komt Norddeich langzaam in beeld. We worden besprongen door grote gezelligheid.

Hondenuitlaters en wandelende stellen die aan hun conditie of slanke lijn werken vormen de eerste niet te missen tekens van toerisme. Rob vreest voor een kerstmarkt, maar dat blijkt gelukkig mee te vallen. Norddeich zelf is in de tweede wereldoorlog volledig plat gebombardeerd en daarna volkomen illusieeloos en naar de strengste bouwkundige inzichten herbouwd. Alles in strak roodbruin metselwerk.

We vinden een onderkomen in een familiepension, waar we met licht wantrouwen naar onze kamer worden begeleid. Alles is van een grote degelijkheid. De straten zijn uitgestorven al vinden we nog een frituur dat open is en waar de Thaise bediening ons van voedsel voorziet. Tenslotte weten we in een duur hotel nog een bar te vinden die open is. Men doet z'n best om hier de sfeer van een echte nachtclub na te bootsen, wat niet erg lukt. Wij nemen een afzakkertje tot ons en dan naar bed.

De volgende ochtend gaan we op weg naar Emden, om daar vervoer terug naar Nederland te vinden. Allereerst gaan we naar Norden. Dat blijkt een geweldig oord te zijn. Oud en wat aan lager wal. In het half uur dat we daar doorbrengen, treffen we een Duitsland zoals we dat wensen. Oude gebouwen en huizen. Wanhopige middenstanders die, in slecht in de verf zittende winkels, het hoofd boven water trachten te houden. Een plein waar de kerstmarkt wordt voorbereid.

In de klokkentoren van het oude raadhuis is ruimte gelaten voor een Denkmahl. Ook hier worden de Duitse mannen en jongens herdacht die in de verschillende oorlogen het leven hebben gelaten "Für Folk und Faterland". Een Duitse soldaat van een meter of drie hoog met een blik in de ogen alsof hij

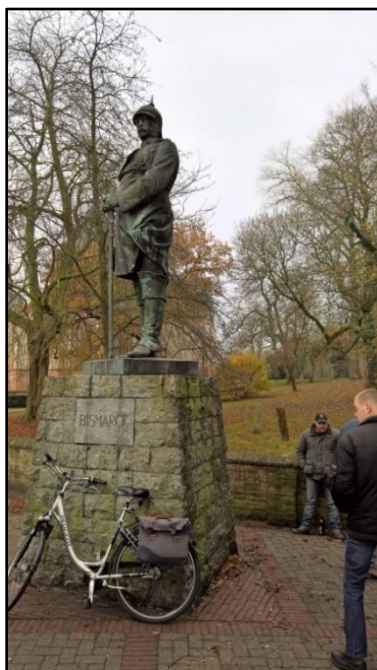
de tanks die op hem af komen met zijn eigen tanden wil verscheuren, maakt het allemaal nog gruwelijker. Boven het hoofd van deze held menen wij de volgende tekst te ontcijferen: Lieber Tod als Slau, wat zoveel betekent als liever dood dan laf. Dat is nog eens andere koek dan het in Nederland gehuldigde principe van 'beter blo jan dan do jan'.

Deze terugblik op de eerste wereldoorlog brengt nog een ander merkwaardig feit dichterbij. Kort na het einde van deze verschrikking was Duitsland wanhopig.

Zo werd eind 1918 te Wilhelmshaven de "sozialistische Republik Oldenburg /Ostfriesland" uitgeroepen.

Toen die neiging tot zelfstandigheid wat was geluwd, braken er in 1919 in flinke delen van Ost-Friesland voedselrellen uit die bekend staan als de „Speckumzüge“, zeg maar de spektochten. De uitgehongerde bevolking van Emden trok het platte land op om bij boeren voedsel te roven. De boeren en dorpsbewoners op hun beurt verenigden zich in een soort burgerwacht die over geweren beschikte. De burgerwacht van de omgeving van Greetsiel behoorde tot de sterkst van Ost Friesland en bestond uit 140 manschappen die over veertig geweren konden beschikken. Over daadwerkelijke schietpartijen ben ik niets te weten gekomen. We wandelen door land met een verschrikkelijke geschiedenis en dan hebben we het nog niet eens over de tweede wereldoorlog gehad. Dat is nog te vers, die wil men kennelijk vooral nog even vergeten.

Als besluit van onze wandeling door Norden treffen we nog een standbeeld ter ere van de vader des vaderlands de Reichskanzler Otto von Bismarck. Aan zijn voeten hebben junks en zwervers zich verzameld. Grote flessen bier worden genuttigd. Wij voelen ons tevreden en nemen de bus naar Emden.

tekst: theo bakker
 foto's: rob strietman
 kaartje: www